

« zurück blättern vor »

GACH subst. m., ab 1595. 1) ‘Freier, Liebhaber, vor allem der Liebhaber einer verheirateten Frau’ – ‘zalotnik, kawaler, kochanek, zwłaszcza kochanek mężatki’: (1595) 1951 Klon.Flis 33 *tam z niebieskich progów śmiertelny gamrat zrzucony od bogów, Nie miał gach miejsca w nieśmiertelnym kole.* ◦ 1597 CiekPotr 17, SPXVI *To gdy ia w vmyśle swym rozbieram, rofczytam, Widząc że w lekkiey cenie gáchowie ná świecie, Mowię ták?* ◦ 1600 KlonWor 59 6, SPXVI *Więc kurwifszcze ofzuka nieboraká mężá / Który w domu chytrego przechowuie wężá. A choć nie ma pieniędzy młodźiec Sáláchá Mężowemi pieniędzmi podeymuie Gáchá.* ◦ 1611 Zygr.Pap. 289, L *Święty urząd gamratom, oltarz gachom służy.* ◦ 1730 JablSkrup 72, SP17 *Miiam bezecne wdowy, ktore nieudzielaiąc dzieciom, wszetecznym gachom zakare kupuią playsyry.* ◦ 1840 Słowacki Maz. III 6 *w zamczysku moim polowanie na gacha mojej żony.* ◦ (1843) 1872 Krasz.Latarn.II 96, DOR *Serce mu się krajało, gdy ją gachy w tańcu w karczmie otaczali, gdy ją przeprowadzali do domostwa.* ◦ (†1915) 1951 Witkiew.S.Utwory 109, DOR *Z opowiadań o niezbyt dawnej przeszłości słynną jest (...) żona zbójnika Matei, koło której kręciło się wielu gachów.* – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR (przestarz.). 2) ‘männlicher Hase, Rammler’ – ‘samiec zająca’: [hapax] 1897 Mach.W polu 11, DOR *Z zający należy zachować więcej samiec niż gachów, w stosunku około 3 samców na 5 samic.* – SWIL (mysł.), SW (mysł.), LSP (mysł.), DOR (łow.). ◊ **Etym:** nhd. *Gauch* subst. m., ‘Buhler’, GRI. ◊ **Konk:** *cudzołożnik* subst. m., bel. seit 1455, STP, zuerst geb. MAČZ, nur für Inh. 1; *fryjerz* subst. m., bel. seit 1437, STP, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *gamrat* subst. m., bel. seit Mitte 15. Jh., STP, zuerst geb. MAČZ, nur für Inh. 1; *kurewnik* subst. m., bel. seit 1551, SPXVI, zuerst geb. MAČZ, nur für Inh. 1; *rozpustnik* subst. m., bel. seit 1581, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1. ◊ **Der:** *gaszek* subst. m., ‘Diminutiv zu *gach*; eleganter Herr, Modenarr’, 1600 KlonWor 58, SPXVI *Tám iuż swoje proporce rozpościera Gáfzek; Y iuż się tu nápátrzyfz rozmaitych fráfzek: Iák mężowi pochlebia iáko go podchodzi.* ◦ 1773 Hor.1 32.Nar., L ◦ [LBel.] 1906 Kaspr.O bohat. 69, DOR, zuerst geb. TR, nur für Inh. 1; *gachować* v. imp., ‘ehebrechen; nachts umherstreifen, Mädchen nachlaufen’, 1600 KlonWor 60, SPXVI *Zá mężowe pieniądze cáty May gáchował.* Zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *gachowski* adj., [hapax] 1600 KlonWor 58, SPXVI *Lecz też liśiey chytrości y skory pożyczá / Brzytka zdrádá Gáchowska y cudzołożnicza.* Nur für Inh. 1; *gachowny* adj., ‘elegant (von Kleidern)’, [hapax] 1675 FredKon 29, SP17, nur für Inh. 1; *gaszy* adj., [hapax] 1773 Hor.2 87.Nar., L, zuerst geb. L; *gachowstwo* subst. n., [hapax] 1765–1784 Mon.69 123, L *Z gachowftwa zrobić przyftoyność i ochędoftwo.* Zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *gachować*

się v. imp., ‘sich übermäßig elegant kleiden, anziehen; Zeit als Liebhaber verbringen’, zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *gachostwo* subst. n., zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *gachowy* adj., bel. seit 1887–1889, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1. ❖ BRÜCKNER SE schlägt als Etymologie eine Ableitung von mpoln. *gamrat* vor; als Analogie (Vorbild?) gibt er an: *foch*, *łoch*, *Mach*, *zach*. *Łoch* und *zach* sind weder bei BRÜCKNER SE noch bei LINDE zu finden, *łoch* ‘Bauer, Grobian’ findet sich bei SW, jedoch spricht die Bedeutung gegen eine Ableitung von *łotr* ‘Verbrecher u. dgl.’; das gleiche gilt für *foch*[y] zu *fortel*. Die Beispiele sind darüber hinaus viel jünger als *gach*.

« zurück blättern vor »